

**IRAN,
DE LA
AUTOCRAȚIA
MONARHIILOR
LA
TEOCRAȚIA
AYATOLAHILOR**

CUPRINS

De ce Iran, ca destinație turistică? / 5

În cursa aeriană Istanbul - Teheran,
articole vestimentare feminine... obligatorii,
acoperitoare pentru... cap și... gât,
inclusiv pentru turistele din România,
meniu musulman, hindus, dar nu și... kosher,
cărțile "Rubaiyat of Omar Khayyam",
adică "Rubaiatele lui Omar Khayyam",
și... "Rubaiyat of Ohow Dryyam",
adică... "Rubaiatele lui Ocât Suntdeînsetat",
o varianta... iraniană a poveștii creangălești
"Soacra cu trei nurori", relatată de
românca... Persida, cu prenume predestinat,
măritată cu... un iranian,
în care există... o ucidere cu premeditare,
dar nu... a soacrei și nu făptuită de... trei nurori,
ci invers, soacra... omoară... trei nurori,
la scurt timp după Revoluția Islamică,
din 7 ianuarie 1978 - 11 februarie 1979 / 12

În cursa aeriană Istanbul - Teheran,
introducere în limba persană, denumită și farsi,
vechile alfabete persane,
înlocuite după cucerirea arabă din 651,
alfabetul persan actual,
derivat din... alfabetul arab,
similitudini lexicale între limba persană
și limbile... sanscrită și... romă / 41

Primii pași pe teritoriul Iranului,
 în Aeroportul "Imam Khomeini",
 cozi... imense la... poliția de frontieră
 și la... controlul bagajelor,
 nicio... casă de schimb valutar,
 în drum spre hotelul din centrul Teheranului,
 trecerile de pietoni nesemaforizate,
 ignorate... de șoferi, letale pentru... pietoni,
 pasarela Tabiat, cu lungimea de... 270 de metri
 și suprafața de... 3.200 de metri pătrați,
 inaugurată pe 20 octombrie 2010,
 iluminată feeric în timpul nopții,
 sub formă de... arbore,
 între parcurile Teleghani și Abo Atash,
 la... 40 de metri peste autostrada Modarres,
 în jurul hotelului, multe clădiri în... paragină,
 toate casele de schimb valutar... închise,
 vânzători ambulanți de... bancnote vechi,
 de fapt... schimbători ilegali de valută / 54

Teheran... 8.400.000 locuitori,
 instituită Capitală în 1796,
 de șahul Agha Mohammad Khan Qajar,
 Marele Teheran... 15.000.000 de locuitori,
 cu jumătate din... producția industrială a țării,
 pe locul... 203 din 230 de mari orașe de pe glob,
 într-un clasament al calității vieții,
 datorită... poluării aerului și... cutremurelor,
 Conferința de la Teheran,
 28 noiembrie - 1 decembrie 1943,
 desfășurată la Ambasada Uniunii Sovietice,
 din dorința lui Iosif Vissarionovici Stalin,
 pentru... a-i proteja pe
 Franklin Roosevelt și Winston Churchill / 60

Atracții turistice în Teheran,
 Muzeul Național al Bijuteriilor,
 cu celebrul diamant "Marea de lumină",
 de... 182 de carate,
 Complexul Saadabad,
 denumit și... Balconul Teheranului,
 cu Palatul... Alb, Palatul... Verde
 și adiacent cu... Palatul Prezidențial,
 Palatul Golestan,
 denumit și... Micul Versailles,
 cu Sala de... Diamante,
 Sala Tronului de... Marmură,
 Sala... Oglinzilor, Sala... de Fildes,
 Sala... Corturilor
 ori Sala... Turnurilor de Vânt,
 Turnul Memorialul Regilor,
 inaugurat pe 16 octombrie 1971,
 devenit Turnul Libertății,
 imediat după 11 februarie 1979,
 Turnul Milad, înalt de 435 de metri,
 inaugurat pe 20 februarie 2009 / 68

Yazd, denumit și Orașul Turnurilor de Vânt,
 menționat de... Marco Polo în cartea "Milionul",
 piața Emir Chaqmaq, cu o structură de lemn,
 denumită... "Nakhl Gardani",
 adică... Palmierul Rotitor,
 simbol al coșciugului lui Hussein,
 fiul Fatimei, fiica Profetului Muhammad,
 și al lui Ali ibn Abi Talib,
 ucis de armata sunită, pe 10 octombrie 680,
 10 muharram 61, în bătălia de la Karbala,
 Templul Zoroastrian al Focului,
 construit în 1934, cu bani veniți din... India / 79

Isfahan, denumit și... Jumătatea Lumii,
cunoscut în antichitate ca Aspadana,
situat pe Drumul Mătăsii,
capitala Imperiului Safavid,
între anii 1598 și 1736,
piața Naqş Jahan,
cu... două moschei, cu denumirile,
pentru una, Şah ori Imam, cu... două minarete,
pentru alta, Lotfallah, fără... minarete,
cu... Sublima Poartă spre Palatul Ali Qapu,
cu Poarta Principală spre Marele Bazar,
masivele poduri Khaju și Si-o-se, adică... 33,
pe... secatul râu Zayandeh / 98

Şiraz, denumit și Capitala Culturală a Iranului,
capitala Imperiului Zand,
între anii 1773 și 1794
citadela Karim Khan,
ziduri groase de 2,8 - 3 metri,
înalte de 14 metri,
moscheea Nasser Mulk,
denumită și Moscheea Violetă,
grădina Eram, de tip... grădina Paradisului,
fără natură sălbatică, cu ziduri de protecție,
mausoleele dedicate poezilor Hafez și Saadi,
vin de Şiraz servit în... cești de ceai / 106

Naqş Rustam, adică Basorelieful lui Rustem,
cu patru morminte ale monarhilor ahemenizi,
două Capitale ale Imperiului Ahemenid,
Pasargade, cu mormântul lui Cyrus cel Mare,
și Persepolis, denumită și... "100 de coloane",
vizitată în perioada 15 - 16 octombrie 1971
de... dictatorii Elena și Nicolae Ceaușescu / 127

Nota bene

*respect pentru oameni și cărți

Cărți de Doru Ciucescu,
membru al Uniunii Scriitorilor
din România / 137

**În cursa aeriană Istanbul - Teheran,
articole vestimentare feminine... obligatorii,
acoperitoare pentru... cap și... gât,
inclusiv pentru turistele din România,
meniu musulman, hindus, dar nu și... kosher,
cărțile "Rubaiyat of Omar Khayyam",
adică "Rubaiatele lui Omar Khayyam",
și... "Rubaiyat of Ohow Dryyam",
adică... "Rubaiatele lui Ocât Suntdeînsetat",
o varianta... iraniană a poveștii creangălești
"Soacra cu trei nurori", relatată de
românca... Persida, cu prenume predestinat,
măritată cu... un iranian,
în care există... o ucidere cu premeditare,
dar nu... a soacrei și nu făptuită de... trei nurori,
ci invers, soacra... omoară... trei nurori,
la scurt timp după Revoluția Islamică,
din 7 ianuarie 1978 - 11 februarie 1979**

Distanța de 2.040 de kilometri dintre Istanbul și Teheran, egală cu, de exemplu, aceea dintre București și Londra, a fost parcursă în aproximativ trei ore cu un avion al unei companii turcești.

Poarta de îmbarcare pentru acest zbor, din cadrul imensului aeroport din Istanbul, se distingea de celelalte de departe, prin dominanța neagră, sumbră, a veșmintelor masei compacte de nici mai mult, nici mai puțin de... 440 pasageri din jur! Exactitatea acestui număr a rezultat din faptul că în

avionul Airbus 330-300, care a asigurat transportul, nu am văzut... locuri libere. În cadrul puținelor pete de culoare agreabilă, majoritare erau ținutele doamnelor din grupul de turiști din România. Ca o paranteză, turiștii din Occident, pe care i-am văzut în Iran au utilizat compania de transport Air France. Nu am remarcat cetățeni din, așa cum am citit mai târziu că sunt etichetate unele țări în presa iraniană în engleză, "Perfidious Albion", adică "Perfidul Albion", pentru Regatul Unit al Marii Britanii, "Great Satan", adică "Marele Satana", pentru Statele Unite ale Americii, ori "Little Satan", adică "Micul Satana", pentru Israel.

De aproape, exagerând nu prea mult în privința intensității trăirii unui sentiment, așa cum piramidele din platoul Ghiza m-au uluit în special, când le-am privit de la mică distanță și mi-am dat seama de enormitatea lespezilor din piatră, din care sunt construite, tot așa, la aceeași poartă de îmbarcare, am fost cuprins de mirare, când mi-a sărit în ochi numărul mare al bagajelor de mână cu forme nestandardizate și cu dimensiunile gabaritice peste cele admise!

Când s-a anunțat că începe îmbarcarea, o coadă impunătoare, de tip "alimentara ceaușistă", s-a format la poarta respectivă. Decât să stau în picioare zeci de minute, am preferat să rămân pe fotoliul din sala de așteptare și să intru printre ultimii în avion. În sfârșit, după aproape... o oră m-am îmbarcat. Când am ajuns la locul specificat pe biletul de călătorie, am fost nevoit să pun geanta mea de voiaj... sub fotoliul din față, compartimentele de sub plafon, special amenajate pentru bagaje de mână, fiind... pline până la refuz.

...Avionul a străpuns bezna nopții și a început să zboare orizontal, la altitudinea de aproximativ 11 kilometri, departe de fenomene meteorologice periculoase, unde aerul are o densitate optimă pentru a asigura, pe de o parte, forța portantă corespunzătoare unei viteze de aproximativ 850 de kilometri pe oră, și, pe de altă parte, oxigenul necesar funcționării motoarelor. Beculețul care anunța obligativitatea cuplării centurii de siguranță s-a stins, instructajul făcut de stewardese și stewarzi se terminase în indiferența totală a asistenței și fiecărui pasager i se mărise gradul de libertate în mișcare.

Era trecut de miezul nopții și nu pusesem geană peste geană de la București, de unde plecasem seara, cu un avion al aceleiași companii turcești. În timpul tranzitului din Istanbul am pierdut mult timp în zona controlului de securitate, unde din nou am înșirat pe o tavă pașaportul, biletul de avion, cureaua, ceasul de mână, vesta și chiar... pantofii, deoarece îmi place încălțăminte cu bombeu pătrășos, demodată în prezent, cam butucănoasă la aspect, care pare suspectă celor cu exces de zel în timpul serviciului. De asemenea, durata deplasării pe jos în aeroport, până la poarta de îmbarcare a necesitat și ea timp, a depășit... jumătate de oră.

Locul meu era lângă culoar, rezervat special de mine, urmare a experienței căpătate în atâtea și atâtea zboruri, ca să nu deranjez pe nimeni când doresc să merg la toaletă ori să îmi dezmoțesc picioarele, făcând câțiva pași. Mă simțeam obosit, doream să dorm, dar zgomotele produse de pregătirea carturilor, a acelor cărucioare, care se

umplu cu circa... 100 de kilograme de alimente, îmi provocaseră subit o teribilă poftă de mâncare!

În așteptarea mesei, am intrat în vorbă cu ocupanta locului de lângă mine, de la hublou, o iraniana; eu așa am crezut, văzând cum era îmbrăcată.

Așa am aflat că o cheamă Persida și că este căsătorită cu... un iranian.

Imediat am intrat în dialog prelungit cu doamna Persida, în intenția mea de a scrie o carte despre Iran:

- Aveți un nume predestinat, în limba română Persida însemnând Iraniana.

- Da, știu semnificația numelui meu. Tatăl meu, a lucrat ca bibliotecar și a citit foarte mult. El a fost atât de impresionat de romanul "Mara", de Ioan Slavici, încât mi-a dat numele personajului Persida.

- Aaa... daa... fiica Marei, din romanul respectiv.

- Dacă aș fi fost băiat, tata mi-ar fi dat numele de Trică.

- Aaa... daa... fratele Persidei, din romanul respectiv. Mergeți la soțul dumnevoastră?

- Nu, soțul meu nu a mai fost de ani buni în Iran. El face afaceri în România. Prima oară a cumpărat cu banii lui, dar pe numele meu, cinci hectare de teren în apropiere de București. Prețul a fost extraordinar de mic, deoarece cuprindea doar o groapă adâncă, acoperită cu papură, unde se aduna apa de ploaie. El a luat legătura cu un intermediar, care i-a adus aproape gratis pământul excavat de Metrorex, astfel că a reușit să facă groapa dispărută. Apoi am vândut tot terenul unei societăți

multinaționale. Profitul net a fost de aproape jumătate de milion de dolari.

- Foarte ingenios!

- Cu acești bani, el a dorit să cumpere o casă în jurul Bucureștiului și un teren intravilan, unde să se ocupe de pomicultură și florărit, ceea ce a reușit. Afacerea nu prea merge, dar el se simte bine, deoarece visul oricărui iranlian, mai ales dacă locuiește la oraș, este să aibă grădina lui de flori și de fructe.

- Aaa... faceți aluzie la volumele "Golestan", adică "Grădina florilor" (n.a. în persană, "گلستان"), și "Bustan", adică "Grădina fructelor" sau "Livada" (n.a. în persană, "بوستان"), scrise de marele poet iranlian Saadi.

- Numele complet al lui Saadi este Abu Muhammad Muslih ad-Din bin Abdallah Șirazi (n.a. în persană, "شیرازی" ابو محمد مصلح الدین بن عبدالله).

- Să înțeleg că locuiți la oraș?

- Așa este, soțul meu locuiește în casa părintească, într-o vilă micuță din Teheran. Nu are frați și surori. Doar mama lui mai trăiește. Ea are grijă de cei doi nepoți, amândoi liceeni. Omar nu se dă plecat în România și din cauză că pe plaiurile mioritice nu există segregare pe bază de sex. Îi place să vadă femeile... hm... hm... fără broboadă pe cap.

- Pe soțul dumneavoastră îl cheamă Omar?

- Da, soțul meu se numește Omar Khayyamatin.

- Scuzați-mă, mi se pare că nu am auzit, ați spus Omar Khayyamatin sau Omar Khayyam, cum

este cunoscut marele poet, astronom, filosof și, nu în ultimul rând, matematician iranian?

- Numele de familie al soțului meu este Khayyamatin, care în arabă înseamnă două corturi, în timp ce Khayyam înseamnă mai mult de două corturi.

- Faceți-mă să înțeleg. Eu știu că în arabă sunt trei forme pentru substantiv: la singular, la dual și la plural. Cum se spune în arabă la un cort, două corturi, trei corturi?

- În arabă, la un cort se spune "uahda khayyama" (n.a. în arabă, "واحدة خيمة"), la două corturi se spune "khayyamatin" (n.a. în arabă, "خيمتين"), la trei corturi se spune "talat khayyam" (n.a. în arabă, "ثلاث خيام") și la o mulțime de corturi se spune "elaadid min khayyam" (n.a. în arabă, "للعديدا من الخيام").

- Dar, cum se spune la cort în persană?

- În persana pură, numită și farsi, pentru cort se utilizează foarte mult cuvântul "padar" (n.a. în persană, "چادر").

- Cum se spune în persană la un cort, două corturi, trei corturi?

- În persană, la un cort se spune "iek padar" (n.a. în persană, "یک چادر"), la două corturi se spune "do padar" (n.a. în persană, "دو چادر"), la trei corturi se spune "se padar" (n.a. în persană, cu litere arabe, "سه چادر"), și la o mulțime de corturi se spune "baspara az padarha" (n.a. în persană, "بسیاری از چادرها"). Ați înțeles?

- Nu prea!

- Da, este complicat. Ca să înțelegeți ceea ce am spus, trebuie să menționez câteva aspecte ale limbii persane. În primul, nu există forma de dual,